

A szerk.

EGY NEJLONSZATYOR KIBORUL – 2.

2017-09-05 | DOKUMENTUM, EGY NEJLONSZATYOR KIBORUL

Rovatunkban a hatvanas-hetvenes-nyolcvanas évek műhelyteremtési kísérleteiről közlünk dokumentumokat, magyarázó jegyzetekkel. Ezúttal az 1968 tavaszán kezdeményezett ESZMÉLET folyóirat második, 1969 októberére tervezett avatóestjére készült művet mutatunk be. 1969 márciusában a Kossuth Klubban volt már egy folyóiratot beharangozó est.

ESZMÉLET

Irodalmi est a Kossuth Klubban

(BUDAPEST VIII., MÚZEUM UTCA 7.)

1969. MÁRCIUS 10-ÉN
ESTE 8 ÓRAI KEZDETTEL

ÍRÓK, ELŐADÓMŰVÉSZEK
FELLÉPÉSÉVEL

BEVEZETŐT MOND:
HORGAS BÉLA

A MEGHÍVÓ 2 SZEMÉLY BELÉPÉSÉRE JOGOSÍTI

2305 FNYV 10

Igaz, a pártközpont akkor is többször meglengette a betiltást – végül aznap mégiscsak engedélyezték, két feltétellel: nem hangozhat el az est során a „folyóirat” és a „csoport” szó. Horgas Béla erre átírta az estet bevezető szövegét, rokonértelmű szavakra cserélte a „politikailag veszélyes”-nek minősített kifejezéseket. A zsúfolásig megtelt teremben persze mindenki tudott a hatalmi intézkedésről, ezért lett különösen drámai hatású a végszó. Csoóri Sándor volt az utolsó közreműködő, s miután felolvasta a rendezvényre készült írását, leengedte géppapírokat tartó kezét, jelentőségteljesen a közönségre nézett, és csöndesen azt mondta: igenis folyóiratot akarunk, mert mi csoport vagyunk.

Az igazgatónő elájult – de végül is nem lett botrány, sőt mintha a nagy érdeklődés (10 forint volt a belépőjegy, de akadt, akinek sikerült egy órával a kezdés előtt 100 forintért jegyet szerezni a Kálvin téren) és a spontán összeálló „társaság-társulat” ereje mégiscsak lökést adott volna.

MAGVETŐ

KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST V., NÁDOR U. 31.

TELEFON: 122-251, MŰSZAKI OSZTÁLY: 313-995

EGYSZÁMLA: MNB 46

BUDAPEST, 1969. IV. 24.

ÜGYINTÉZŐJÜK:

ÜGYINTÉZŐNK:

TÁRGY:

Ikt.sz. 90./69.

Horgas Béla

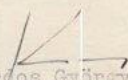
B u d a p e s t X I I k e r .

Városmajor u. 52.

Kedves Horgas elvtárs!

A Magvető Könyvkiadó felkéri Önt **ESZMÉLET** című
időszaki folyóirat szerkesztési munkájának elvégzésére.

Elvtársi üdvözlettel

/Károly György/
igazgató

MAGVETŐ KÖNYVKIADÓ

Az első megszerkesztett szám tavasszal a szegedi nyomdába jutott – a kinyomtatásig már nem.

Kérjük, hogy a szerződés két első példányát aláírva titkárságunknak visszaküldeni szíveskedjék

**VÁLOGATÁS ÉS SZERKESZTÉSI
Szerződés eredeti írói mű kiadására**

Alulírottak, Magvető Könyvkiadó (a továbbiakban: kiadó) és **HORGAS BÉLA**

.....
szerző (szerkesztő, a továbbiakban: szerző) a 98/1951. (IV. 21.) M. T. sz. rendelet és a 4/964. M. M. számú rendelet rendelkezései értelmében az alábbiak szerinti megállapodást kötöttük:

1. Szerző átengedi a kiadónak **ESSZÉLET** című **antológia** (műfaj és jelleg meghatározása) kiadási jogát.
2. A kiadó jogot nyer a szerző **Esszélet** című művének magyar nyelvű kiadására a kézirat elfogadásától számított **négy** év tartamára.
3. A mű terjedelme alakban körülbelül **8-9** ív (verssor).
4. A jelen szerződés mellékletét képező leírásnak megfelelő kéziratot a szerző nyomdakész állapotban legkésőbb **1969. VI. 1.**-ig tartozik a kiadónak 3 gépelt példányban átadni.
5. A kiadó köteles a mű első kiadását a kézirat elfogadásától számított 4 éven belül kiadni.
6. A kiadvány példányszámára, kategóriájára és ennek alapján egy szerzői ív (egy verssor), illetőleg a teljes mű után járó szerzői jogdíj összegére nézve a felek a kézirat elfogadásától számított 15 napon belül – írásban – állapodnak meg. Ennek megtörténteig a kiadó a 4/964. M. M. sz. r. alapján a jogdíj-részleteket Ft alapulvételével fizeti. A megjelenési példányszám megállapításának jogát a kiadó fenntartja magának.
- 6/a. A szerzői jogdíj ívenként **500.-** forint, (az előző megjelenéseket figyelembe véve).
7. A mű bolti árát és nyomdai kiállítását a kiadó állapítja meg.
8. Tiszteletpéldány: **rendelet-szerint**
9. Külön kikötések:
10. Az ügylet egyéb feltételeire a 98/1951. (IV. 21.) M. T. számú és a 4/964. M. M. számú rendeletek rendelkezései irányadók.
11. A szerző meghatározott időn belül tartozik a szerzői korrektúrát, imprimatúrát elvégezni.

Budapest, 196**9. május 14.**.....

Előttünk mint tanúk előtt:

.....
szerző

Lakcím:

Telefon: **K**.....
.....
kiadó

Úgy tűnt, szükséges egy még avatóbb est. A Fészek Klub szívesen lett befogadó, több éjszakai próbához is helyet biztosított Káldi Nóra, Harsányi Gábor, Szabó Kálmán, Valcz Péter – nem sokkal később Vallaira változtatta családnevét, és így lett ismert – színész közreműködésével.

„Én túlépek e mai kocsmán,
az értelemig és tovább!”
(József Attila)

ESZMÉLET

IRODALMI EST SZÍNÉSZEK, ÍRÓK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTE:

HORGAS BÉLA

A MAGVETŐ KÖNYVKIADÓNAL MEGJELENŐ IDŐSZAKOS IRODALMI FOLYÓIRATÁNAK AVATÓESTJE, MELYE
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT A FÉSZEK MŰVÉSZKLUB IGAZGATÓSÁGA.

1969. OKTÓBER 18. SZOMBAT ESTE 10 ÓRA.

A MŰSORBAN KÖZREMŰKÖDIK:

KÁLDI NÓRA HARSÁNYI GÁBOR,
SZABÓ KÁLMÁN, VALCZ PÉTER

és

BOJTÁR ENDRE, CSÓÓRI SÁNDOR, KONRÁD GYÖRGY

BEMUTATÁSRA KERÜLNEK AZ ESZMÉLET ELSŐ SZÁMAIBAN MEGJELENŐ ÍRÁSOK

RENDEZTE:

DÁNIEL FERENC

A bemutató napjának reggelén azonban betiltották az előadást – **Eörsi István** minidramája volt az első számú indok.

A darab tudomásunk szerint eddig nem jelent meg. Az egyik nejlonszatyorból most két példány is előkerült, mindkettő nehezen olvasható másolat. Az egyik példányban 2–3 tollal írt javítás található az írógépet szövegben (véltetően **Eörsi** kézírása); a másik példány erősen javított „munkapéldánynak” tűnik – talán Dániel Ferenc rendező értő, jól dramatizáló húzásai-átírásai és Horgas Béla szerkesztői igazításai ezek. Az utóbbi változatot adjuk most közre – előkészítésünk során csupán írásmódot egységesítettünk és a nyilvánvaló elütéseket javítottuk.

Eörsi István

SZÍVÁTÜLTETÉS

(rímes minidráma)

Szereplők: Viktor, Judit, Ügyvéd

Szín: Halálraítéltek zárkája. Priccs, asztal, szék, kibli.

Börtönajtó, kémlelővel. A színen: Viktor, Judit

VIKTOR

Szép tőlük, hogy a búcsút még megengedik.

Megjegyzem, én is megengedném nekik.

Csak azt tudnám, téged miért ölnek meg?

JUDIT

De hiszen leveleim közt találták meg a tervet.

VIKTOR

Ott biztonságban hittem, én ostoba.

Én tettem oda.

Én vagyok halálod oka.
Bár helyetted is meghalhatnék, szegényke.
JUDIT
Drágám!
(a férfi mellé ül a priccse, átöleli, csókolni akarja)
VIKTOR
Na! Ül vissza a székre.
JUDIT
Azértse!
Utolsó éjszakánk ez itt.
VIKTOR
Szerintem már hajnalodik.
JUDIT
Hányszor szöktünk egymáshoz a hajnal elől!
VIKTOR
Les az őr.
JUDIT
Kit érdekel? Az őr nem ember. (csókolja)
VIKTOR
(eltolja)
Ne! Könyörgök, menj el!
JUDIT
Hogy szerettük a hajnalokat!
A nyitott ablakon át
rigódalt zúdítottak be vad
lihegéssel a fák!
VIKTOR
Csönd!
(Léptek zaja. Viktor ellöki Juditot)
Kár minden további szóért.
Várjuk be csöndben a hóhért.

JUDIT Isten veled. Így halni ezerszer
gyötrelmesebb.

VIKTOR Ég veled. Fel a fejjel.
/Odakint csönd/

JUDIT Fel a fejjel.

VIKTOR Fel a fejjel.

/Cédula pottyán be a cirklin. Viktor odaugrik, felveszi/
VIKTOR /~~obas/ "Fel a fejjel."~~ - ^{gimnazisták bennünket.} ~~hát ez mit jelent?~~

JUDIT ~~Meghaltunk már - de a gyilkos még leintet.~~
~~Még itt is gyűjt és helyünk a föld.~~

VIKTOR Ezért nem lágyulhatunk el itt.
Nem érzékenykedhetünk, csak mert megengedik.
Ugy akarok meghalni, ahogy egy kő merül el.

JUDIT Míg élünk, nincs halál. ^{Felad:} ~~Még élünk, szeretni kell.~~
Szeretsz?

VIKTOR Némelyest időszerűtlennek
Tetszik a kérdés; mindazoknáltil: szeretlek.

JUDIT Hát kívánnád, ha teljesülhetne bármi.

VIKTOR Cigaretta.

/A cirklin két cigaretta és gyufa pottyán be/
Nagyon helyes.

JUDIT Érdemes lett volna nagyobbat kívénni.

VIKTOR Nagyobbat? Nem lett volna érdemes.

/Rágyújt a két cigarettára, az egyiket Judit szájába teszi/
JUDIT Én azt kívánnám: csak engem öljenek meg.
VIKTOR Ha megyelnének: neked megyelnének.
De boldogan fityegnék akkor a kötélén.
JUDIT Néhányed nem élhetnék én sem.
VIKTOR Ha kellene, élneél. A gyerekek miatt.
JUDIT Hallgass! Kérlek...

JUDIT
Isten veled. Így halni ezerszer
gyötrelmesebb.
VIKTOR
Ég veled. Fel a fejjel.
(Odakint csönd)
JUDIT
Fel a fejjel.

VIKTOR

Fel a fejjel.

(Cédula pottyán be a circlin. Viktor odaugrik, felveszi, olvas)

„Fel a fejjel”. Gúnyolnak bennünket.

JUDIT

Meghaltunk már – de a gyilkos még büntet.

VIKTOR

Ezért nem lágyulhatunk el itt.

Nem érzékenykedhetünk, csak mert megengedik.

Úgy akarok meghalni, ahogy egy kő merül el.

JUDIT

Amíg élünk, nincs halál. Felelj:

Szeretsz?

VIKTOR

Némelyest időszerűtlennek

Tetszik a kérdés; mindazonáltal: szeretlek.

JUDIT

Mit kívánnál, ha teljesülhetne bármi.

VIKTOR

Cigaretta.

(A circlin két cigaretta és gyufa pottyán be)

Nagyon helyes.

JUDIT

Érdemes lett volna nagyobbat kívánni.

VIKTOR

Nagyobbat? Nem lett volna érdemes.

(Rágyújt a két cigarettára, az egyiket Judit szájába teszi)

JUDIT

Én azt kívánnám: csak engem öljenek meg.

VIKTOR

Ha kegyelmeznek, neked kegyelmeznek.

De boldogan fityegnék akkor a kötélén.

JUDIT

Nélküled nem élhetnék én sem.

VIKTOR

Ha kellene, élnél. A gyerekek miatt.

JUDIT

Hallgass! Kérlek...

VIKTOR Elkobozzák őket, mint a tárgyakat.

JUDIT Még boldogok lehetnek. Hiszen élnek.
Ne beszélj róluk, Viktor. Nem akarok félni.
/A cirklin két fénykép pottyán be. Felkapják/

VIKTOR Pici!

JUDIT Bóci!
Uj kinezési formát találtak.

VIKTOR Nyugodj meg. Ujj le. Nem a lélek.

JUDIT ~~Ők vannak. Te azt kérted, hogy a munkáid minőségét.~~
~~Ha minőség, velük együtt hogy legyenek?~~
/El akarja tépni a képeket?; aztán inkább visszadobja a cirklin,

VIKTOR Mit csinálasz, Judit?

JUDIT Ne gondoljunk rájuk. Hisz világos:
A Főkezes
Előbb-utóbb ugyis megbukik.

VIKTOR Mince rá látsz. ~~Ő is halálra ítéltetett.~~

JUDIT ~~Ugyan látod? Kosszovics,~~
~~Volinich~~

VIKTOR Kosszovicsra faszoló hazsi.

JUDIT Annak töprengtem a sárka-magányban:
miért nem vártál, míg onjába belehalt?

VIKTOR Állunk alkotmányos állam.
Az alkotmányos követte volna.

JUDIT Kedves kis ember. Vele mi a baj?

VIKTOR Hossz a cápa - még rosszabb a bolha.
Az alkotmányos nem nyíltan gyilkolna.
Vértünkét szívni - a tavaszon.
Ágyról ágyra szökdelne sorba.
minden ág. ba kis bolhát tojja.
bolha volna mindenki peplaba.

JUDIT Nem értem.

VIKTOR
Elkobozzák őket, mint a tárgyakat.
JUDIT
Még boldogok lehetnek. Hiszen élnek.
Ne beszélj róluk, Viktor. Nem akarok félni.
(A cirklin két fénykép pottyán be. Felkapják)
VIKTOR
Pici!

JUDIT

Béci!

Új kínzási formát találtak.

VIKTOR

Nyugodj meg. Ülj le. Remeg a lábad.

(Judit el akarja tépni a képeket, aztán inkább visszadobja a circlin)

Mit csinálsz, Judit?

JUDIT

Ne gondoljunk rájuk. Hisz világos:

a Főkörmányos

előbb-utóbb úgyis megbukik.

VIKTOR

Nincs rá ideje.

Koszorúere

rohamosan foszló huzal.

JUDIT

Annyit töprengtem a zárka-magányban:

miért nem vártál, míg bajába belehal.

VIKTOR

Államunk alkotmányos állam.

Az Alkormányos követte volna.

JUDIT

Kedves kis ember. Vele mi a baj?

VIKTOR

Rossz a cápa – még rosszabb a bolha.

Az Alkormányos nem nyíltan gyilkolna.

Vérünket szívná – s tovaugrana.

Ágyról ágyra szökdelne sorba,

minden ágyba kis bolhákat tojna,

bolhás volna mindenki paplana.

JUDIT

Nem értem.

Akkor miért nem

törtetek az ő életére...

Ha a Főkörmányosnak úgyis vége...

VIKTOR

A Főkörmányos legalább férfi.

Az Alkormányos mást se mer, csak félni.

Rendőrök követik, amerre lép.

Annyi a testőre, mint a szemét.

Különben is, mint már elmagyaráztam,

államunk alkotmányos állam,

csak az Alkormányost baleset ne érje,

mert a Segédkörmányos lépne helyébe –

jellemezzem őt is neked?

JUDIT

Ne tedd.

VIKTOR

Nekem az állam kellett, a gépezet,

Hogy a személyek unt cseréje helyett

a politikának adjak új irányt.

Ügyetlen voltam. Más semmi se bánt.

JUDIT

Én büszkén halok meg, mert hozzád tartozhattam.

Csókolj meg.

VIKTOR

(Megcsókolja Judit homlokát. Judit hevesen visszacsókolja)

Nem lehet.

JUDIT

Bár láthatnám még a hajnalt veled.
(Léptek zaja. Viktor ismét ellöki Juditot)

VIKTOR

Ne légy oly nyughatatlan.
Mindjárt látni fogjuk. Együtt.
Hiszen a hóhér úr már megjött.

JUDIT

Isten veled. Mégis együtt megyünk el.

VIKTOR

Isten veled. És fel a fejjel.
(Ajtó nyílik. Ügyvéd be. Ajtó csukódik)

ÜGYVÉD

Tiszteletem. Kezét csókolom, méltóságos asszony.

VIKTOR

Kérem, ügyvéd úr, legalább most ne zavarjon.

ÜGYVÉD

Csupán egy jó hírt bátorkodnék közölni, röviden.

JUDIT

Kegyelem?

ÜGYVÉD

Némiképpen... mondhatnám... Félig-meddig... Vagyis tehát...

VIKTOR

Fogja rövidre szavát.

ÜGYVÉD

Igyekszem, kérem, igyekszem.

De hol is kezdjem?

Ez a rémes tragédia, melynek végét

Szorongva várja az egész nép...

VIKTOR

Sorsunkról nem tájékoztatták a népet.

ÜGYVÉD

Én a Főkörmányos úr betegségéről beszélek.

A nép rettegetve gondol a közeli tragédiára.

VIKTOR

Tárgyra.

Nem a legalkalmasabb

ez a hely és ez a pillanat

a Főkörmányos magasztalására.

ÜGYVÉD

Erre minden hely, minden pillanat

egyformán a legalkalmasabb.

De visszatérve csakugyan a tárgyra:

hogy rajta csak szívátültetés segíthet.

VIKTOR

Tárgyra. Mit érdekel ez minket?

ÜGYVÉD

Bátorkodom megjegyezni, kérem,

hogy a tárgyra tértem.

A Főkörmányos úr, ez a nemes humanista,

ki a rosszat jóval fizeti vissza,

elrendelte, hogy amennyiben egyikük önként átadja szívét neki,

másikukat szabadlábra helyezi.

Az operációra sor kerül még ma reggel.

Félórán belül dönteniük kell.

VIKTOR

Így ismer minket, ember?

Azt óhajtja, hogy a szörnyeteg

életét a mi szívünk mentse meg?

ÜGYVÉD

Amennyiben ezzel az alkalmatlan megjelöléssel
célozni a Főkormányos úrra merészel,
hadd nyugtassam meg bizalmasan:
megmentése önök nélkül is biztosítva van.
A Hivatalos Közlönyben tegnap hirdetés jelent meg,
mely szerint jó áron szívet vesznek,
kétezerháromszáz húszan jelentkeztek –
További százhuszonhétezer
szívet lelkesedésből ajánlotta fel –
ez kielégítően bizonyítja tán,
hogy a Főkormányos úr ajánlatával
önökön segít, nem pedig önmagán.

VIKTOR

Segítsége is rávall.
Ha én adom át neki szívemet,
még emlékemet is beborítja a szégyen.
A nép érdekénél hogyan is lehet
fontosabb a feleségem?
Ha pedig ő adja szívét,
s nem pusztít el engem a szégyen s a bánat,
joggal vélne a nép
gyávának, karrieristának.

JUDIT

De nekem az áldozat nem árthat.
Nem politikus vagyok, hanem asszony.

VIKTOR

Meghalsz érte, hogy engem másnap
új ürüggyel lefogasson.

ÜGYVÉD

Erre a logikus, bár persze megalapozatlan
Ellenvetésre számítottam
(Egy iratot vesz elő)
Íme a kiutazási engedély, aláírva, kitöltve...
Félórán belül gyerekestül mehet külföldre.
Onnan felhívhatja nejét,
aki csak ezután adja át szívét.

JUDIT

Ügyvéd úr, döntöttem, ön a tanú,
hogy önhatalmú, saját akaratú
döntésembe férjem nem egyezett bele.

ÜGYVÉD

Természetszerűleg. Férje jóhíre
oly fontos nekem, mint a sajátom.

VIKTOR

Ez már pimaszság, barátom.
Együtt halunk meg. Nincs itt több dolga.

ÜGYVÉD

Figyelmeztetem, hogy az alkotmány szavatolja
a cselekvési szabadságot minden állampolgárnak.
Nálunk a halálraítéltek jogaira is vigyáznak.
Három évi elzárásra ítélik önt...

VIKTOR

Csönd!

ÜGYVÉD

Ha meggátolja hölgyét a fölöttebb logikus...

VIKTOR

Kuss!

ÜGYVÉD

Műveletlen – Tehát szabad-e...

VIKTOR

Pofa be!

ÜGYVÉD

Megállapodtunk, nemde, hölgyem?

VIKTOR

Nem!

JUDIT

Nem állapodtunk meg. És ez nem múlt önön.

Javamat akarta. Köszönöm.

Furcsa, de most olyan jól vagyok...

VIKTOR

Jó napot.

ÜGYVÉD

Még kis gondolkodási idejük maradt.

Kezét csókolom. Ajánlom magamat.

(Ajtó nyílik. Ügyvéd ki. Ajtó csukódik)

JUDIT

Elvégeztetett.

Vajon odakint milyen idő lehet?

VIKTOR

Tiszta téli pirkadat.

Köveken kopog a fagy.

Jégtáblák közt fekete rések.

Felhők peremén néhány vércsepp.

A parkok kopár bokraira

fehér gyöngyök fűtje nő.

JUDIT

Csak tudnám, miért izgat annyira,

hogy odakint milyen az idő.

(A cirklin egy papír esik be. Viktor odaugrik, felveszi, olvassa)

VIKTOR

A Meteorológiai Intézet legfrissebb jelentése szerint az égbolt felhős, havazik. Gyenge északi szél fúj, a hőmérséklet mínusz három fok. Várható időjárás...

JUDIT

Elég legyen!

VIKTOR

Nem érdekel, hogy utánunk hó lesz vagy ködszitalás?

Nem érdekel a jövő, kedvesem?

Vedd tudomásul: jönnek a fagyok,

az északi szél erősödni fog,

s a szerencsétlen életben maradóknak

lefagy a fülük holnap.

JUDIT

(nevet)

A gyerekeknek meleg fülvédőt kötöttem.

VIKTOR

Remélem, a menhelyen nem veszik el.

JUDIT

Nem érdekel

a menhely! És nem érdekel köröttem

a halálig tartó zárka.

Csak a hóra akarok gondolni, semmi másra.

Első reggelünket is belepte a hó,

felébredtünk, kifutottunk az erdei házikó

elé...

VIKTOR

Úgy van.

És hólabdáztunk hiányos ruházatunkban,

mint az ifjúság szépségét ecsetelő

pozitív, nemzetnevelő

filmvígjátékok daliái.

Most nem fogunk hólabdázni.

JUDIT

Nem. De azért jó, hogy tudom:

a hó ezernyi lepkéje röpköd.

Belepi nyomunkat a bitó felé vezető úton.

VIKTOR

És tán a menhelyen is szánkázhatnak a kölykök.

JUDIT

Ha tovább folytatod, megbolondulok!

VIKTOR

Mert csak rájuk gondolsz szüntelen!

JUDIT

Nem! Veled vagyok! A halállal vagyok!

VIKTOR

Hazudsz... úgy lesz... Befejezem...

Úgy lesz szép... Úgy lesz a legszebb...

JUDIT

Mit beszélsz?

VIKTOR

Odaadom szívem a szörnyetegnek.

JUDIT

Nem!

VIKTOR

Döntöttem. Te meg biztonságba helyezed

őket.

JUDIT

Nem teheted,

te is gondjukat viselheted!

S neked még több ennél a dolgod.

Milyen nyugodt és boldog

volna halálom, ha megadnád,

hogy élsz, győzől s veled győz a szabadság.

VIKTOR

A szabadságnak nem kell az én személyem.

Csak győznie kell, nincs egyéb dolga.

Velem vagy nélkülem: mindegy egészen...

(A cirklin újabb cédula pottyán be. Viktor odaballag, olvasatlanul átnyújtja Juditnak. Judit némán elolvassa)

VIKTOR

Mi történt már megint?

Változik az idő odakint?

Viktorik az idő okát?

JUDIT /olvassa/ „Nyugodt lélekkel mehettek a halálba. A Főkörmányos operációjának idején felkelés tör ki. Miénk a győzelem.”

VIKTOR Micsoda öröm!

Halálom percében a szabadság megszületik.
Nincs már rám szükség. Jöjjön, ami jön.

JUDIT Épp akkor kellesz nekik.

A szabadságot fel ki nevelje?
Csak te, ki övök öte
Máskor majd kőszül az oros.

VIKTOR De hiszen a te szabadság szüneti üdvözlésed helye.

JUDIT Halálommal, hogy utólag.

VIKTOR Milyen a dalom dicsőítésed, a halál vagy a lélek?
Azt mondod, ne bontsod ki.

VIKTOR JUDIT Nem az életben szabadság látható örök alatt.

Halálom, lélek, szívem talán ^{szívem} nem az oros.

De a szív már az élet szüneti.

De pedig teljes szabadság ^{szabadság} halálom.

A lélek alatt hűvösök majd boldog-halálom.

VIKTOR Milyen szabadságot írtatok az embereknek.

A szabadságot, mely központunkban egyre
csak szabadságot látog.

A szabadságok talán ^{szabadság} halálom ^{itt}.

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság, mely ^{szabadság} szabadságok...

~~~~~

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság.

A szabadság a szabadság, szabadság a szabadság.

JUDIT

(olvassa)

„Nyugodt lélekkel mehettek a halálba. A Főkörmányos operációjának idején felkelés tör ki. Miénk a győzelem”.

VIKTOR

Micsoda öröm!

Halálom percében a szabadság megszületik.

Nincs már rám szükség. Jöjjön, ami jön.

JUDIT

Épp akkor kellesz nekik.

A szabadságot fel ki nevelje?

Csak te, ki évek óta
napról napra készülsz erre.
VIKTOR
És közben a te szívedbe szalad barátaim golyója.
JUDIT
Emlékszel, hogy utáltam,
mikor a mellem dicsérted, a hasam vagy a lábam?
VIKTOR
Azt mondtad, ne boncoljalak.
JUDIT
Mert egyetlen szervezet lüktet bőröm alatt.
Mellem, lábam, szívem külön – szóra sem érdemes.
Az a szív már az Elnök szíve lesz.
Én pedig teljes valómban
a hó alatt heverek majd boldog-holtan.
VIKTOR
Sorsukat átnyújtom az embereknek.
A szabadságot, mely képzeletünkben egyre
csak lobogókat lenget,
a hétköznapi talajába ültetem.
De épp én nem volnék nélküled szabad...
JUDIT
Kicsinyes magánszempontok miatt
megfosztanád magadtól az embereket?
Tiéd a nagyobb áldozat.
Én csak meghalok s ezt mindenki utánam csinálja.
Te sem vagy kivétel.
De te még engem is feláldoznál ma,
dacolva a közmegegyezéssel.
VIKTOR
De ha a kor nem érti meg,
akkor minek?
A politikus csak korában hathat.
JUDIT
Felhatalmazlak,
hogy közhírré tedd: én akarom.
VIKTOR
A szöveg meglesz, magnószalagon...
JUDIT
Ne tétovázz, szerelmem...
VIKTOR
Vállalom. Rendben.
(Judit elfordul, gyorsan végigsimítja arcát)
VIKTOR
Milyen csodálatos vagy, milyen tökéletes!
JUDIT
Izzadsz. A kezed reszket.
VIKTOR
Csókolj meg! Szeress!
(Judit megcsókolj Viktor homlokát)
VIKTOR
Ölelj meg!
JUDIT
Te mondtad: les az őr. Most is odakint van.
VIKTOR
Te mondtad: nem ember.
JUDIT
Akkor holtak voltunk, közös sírban.
Most már nem fekhettek melléd a priccsre.
Vérét a holt az élővel ne vegyítse.

VIKTOR Igérem ~~hogy~~, hogy követlek,
ha terveimet csak félig valósíthatom meg,
ha félig is hiábavaló
az áldozatod.

JUDIT Tudod, mi volna jó?

VIKTOR ~~Nicsod, drágám? Mi az, mit szeretnél?~~ *Nicsod? Mi az, mit szeretnél?*

JUDIT ~~most én kívánnék cigarettát!~~

/A cipőlin bepottyán két cigarettát, Judit - aki számított erre -
rájuk gyújt, az egyiket átnyújtja Viktornek/

JUDIT Folytasd. Öröm hallgatni téged.

VIKTOR *A cigarettát!*
~~Szívem~~ nem bosszút forral,
csak néhány főkölcsapással végzek.

JUDIT A Főkormányossal...

VIKTOR Ugy van, a Főkormányossal.

/A cipőlin bepottyán egy papírt/

JUDIT Folytasd.

VIKTOR Szeretsz?

JUDIT Némelyest időszerűtlennek
tetszik a kérdés. Mindazonáltal szeretlek.
Szeretem terveidet és furcsa
életszagodat.

VIKTOR Beesett egy cédula.

JUDIT Szeretem a gyerekeink jövőbeli
örintőjét, mely körüllegyesti
arcodat, látom ujjak jövőbeli nyomát...

VIKTOR Ne nézzük meg azt a cédulát?

JUDIT *Nézd meg!*
~~Nézzétek meg.~~ Csak rád vonatkozhat.
Hátha nézősul az időjárás holnap.

VIKTOR Hogy is gondolhatok a messzetűnt
jövőre, míg együtt lehetünk!

*Judit: A cédula is szerelm
és a cédula nobel jelen...
Viktor: Mi állhat azon a
cédulán?*

VIKTOR
Ígérem, hogy követlek,
ha terveimet csak félig valósíthatom meg,
ha félig is hiábavaló
az áldozatod.
JUDIT
Tudod, mi volna jó?

VIKTOR

Micsoda? Mi az, mit szíved vágy?

JUDIT

Cigaretétát.

(A circlin bepottyan két cigaretta, Judit – aki számított erre – rájuk gyújt, az egyiket átnyújtja Viktornak)

Folytasd. Öröm hallgatni téged.

VIKTOR

A forradalmár nem bosszút forral,
csak néhány főkolompossal végzek.

JUDIT

A Főkörmányossal...

VIKTOR

Úgy van, a Főkörmányossal.

(A circlin bepottyan egy papír)

JUDIT

Folytasd.

VIKTOR

Szeretsz?

JUDIT

Némelyest időszerűtlennek
tetszik a kérdés. Mindazonáltal szeretlek.

Szeretem terveidet és fura

életszagodat.

VIKTOR

Beesett egy cédula.

JUDIT

Szeretem gyerekeink jövőbeli
érintését, mely körüllegyezi
arcodat, látom ujjaik jövőbeli nyomát...

VIKTOR

Ne nézzük meg azt a cédulát?

JUDIT

Árnyamat is szeretem
jövendő szobád falán...

VIKTOR

Mi állhat azon a cédulán?

JUDIT

Nézd meg. Csak rád vonatkozhat.
Hátha módosul az időjárás holnap.

VIKTOR

Hogy is gondolhatok a messzetűnt
jövőre, míg együtt lehetünk!

Tán öncsaló vagyok, önbűvölő –
gyanús, hogy ennyire izgat a jövő –
nem érdekelhet, míg itt vagy velem.

(Eltépi a papírt és lecsapja az asztalra)

JUDIT

(összeilleszti a papír két felét és Viktor elé tolja)

Olvasd el! Követelem!

VIKTOR

Nem kell a jövő. Nem szabad, hogy kelljen!

(Bekapja a papírt, ebben a pillanatban új cédula pottyan be)

JUDIT

Olvasd el.

VIKTOR

Te olvasd el, szerelmem.

(Judit nemet int. Viktor szótlánul elolvassa, a fejéhez kap)

JUDIT

Mi baj? Miért e halálos
rémület?

VIKTOR (olvassa)

„Mehalt a Főkormányos.
Szívműtét elmarad.”

JUDIT

Mehalt? De hiszen akkor élhetünk tovább, kedves!

Az Alkormányos kegyelmet ad!

Bármilyen vámpír, biztos megkegyelmez

előde ellenségeinek – így szokás.

Hazamegyünk a gyerekekhez...

VIKTOR

Élünk, mint bárki más...

JUDIT

Örülsz?

VIKTOR

Örülök, drágám.

JUDIT

Mintha másvilági hóesésben,

az idegen terepet járnám –

milyen kegyetlen, milyen észrevétlen

száguldtam tőled a magányba,

a halál sem lehet oly rossz, mint ez –

arcomon hideg lárva –

de most már veled maradok.

Hű leszek terveidhez.

VIKTOR

Hol vannak azok?

Én terveztem, az Alkormányos végez.

JUDIT

De élünk és ezért minden lehetséges.

VIKTOR

Vagy ha nem, hát megért az utókor.

Bosszant, hogy az a pasas most döglött meg.

Aki pancser, meghalni se tud jókor.

JUDIT

Bosszant?

VIKTOR

Nem szólok többet.

Sőt örülök. Szívem tiszta.

Együtt élünk majd édes-ketten.

Mint két kis muki. Jancsi és Juliska.

Csak épp leplezett háziőrizetben.

Mi leszünk a Főkormányos hazafi

lelkületű áldozatai,

kiket megmentett az Alkormányos kegyelme.

JUDIT

Csak ez jut eszedbe?

VIKTOR

Dehogy. Az ágy is eszembe jut,

s a sok eljövendő havas reggel.

Szeretkezés után kifuthatunk

a hóba, félig hunyt szemmel,

a környező cserjékre ügyesen

ügyet sem vetve –

ha már értelmét veszti életem,

legalább veled tölthetem,

szívem szerelme.

JUDIT

Eddig sem voltál Főkormányos. Mégis szerettük
egymást és szépen éltünk együtt.

VIKTOR

De most elképzelttem, hogy az leszek még.
Ujjam bögyében éreztem életem értelmét.

(Lépések zaja)

Megjött az értelme. Az Alkormányos
méltó önmagához,
elődje kontójára csinál ki.

Jön a hóhér bácsi.

JUDIT

Adná isten.

(Ajtó nyílik, Ügyvéd be. Ajtó csukódik)

VIKTOR

Á, Ügyvéd úr! Azt kell hinnem,
újabb ajánlatot hoz. Ön nem okul?

ÜGYVÉD

Hódolatom, Főkormányos úr.

(Letesz egy pisztolyt az asztalra)

Nem ajánlatot – fegyvert hozok.

Hatalmának jelképe ez legyen.

VIKTOR

Mit locsog?

ÜGYVÉD

Esedezem,
tessék hinni nekem.

A Főkormányos elpatkolt valahára,
s az Alkormányost, aki cinkostársa,
rossz szellem volt, letartóztatták
az ön hős elvbarátai.

VIKTOR

Ha hazudsz, megfojtlak, mint egy macskát.

ÜGYVÉD

Nekem tetszik ezt mondani,
ki önnek szenteltem életem?

Ez fáj nekem.

VIKTOR

Na, beszélj.

ÜGYVÉD

Vége az egyik szörnyetegnek,
a másik meg itt gubbaszt, egy emelettel lejjebb,
feleségestül. Tetszik hallani:

(Léptek. Ütések zaja. Kiáltozások)

Remélem, mindent be fog vallani.

Megérkezik mindjárt a nemzet bizottmánya,
s a börtönből átkíséri
a Főkormányosi Palotába.

Városrendező bölcsességünket dicséri,
hogy a két középület
egymás mellett foglal helyet.

VIKTOR

Drágám, hallod? Vártuk a hóhért...

ÜGYVÉD

És én helyette meghoztam a jó hírt.

Én hoztam meg, ki már korábban,
a rabság korában

az életveszéllyel is dacoltam,
s az ön felszabadításán munkálkodtam,
s ki a boldogult szörnyetegnek
s a letartóztatott szörnyszülöttnek

legelkeseredettebb
és legdühödtőbb,
ámbr taktikai okokból leplezett
ellensége voltam. Parancsára várok.
VIKTOR
Remek.
Gratulálok.
Legfőbb Bírónak ezennel kinevezem.
Az Alkormányost tárgyalja le gyorsan.
ÜGYVÉD
Természetesen.
VIKTOR
A Segédkormányos még szabadlábon van?
ÜGYVÉD
Átmenetileg. Futólag.
VIKTOR
Hát mindenről én gondoskodjak?
A per gyors és – végleges legyen.
ÜGYVÉD
Természetesen.
VIKTOR
Az egész garnitúrát lakat alá!
ÜGYVÉD
Naná!
VIKTOR
Ezennel kijárási tilalom kezdődik.
ÜGYVÉD
Már megkezdődött. Magától értetődik.
JUDIT
Más nem jut eszedbe?
VIKTOR
Most nincs időnk, csak erre.
Szilárd hatalmat mindenekelőtt!
JUDIT
Oszd ki a fegyvert az emberek között,
ahogy tervezted.
VIKTOR
Ahhoz még túl labilis a helyzet.
Nem tehetem.
ÜGYVÉD
Természetesen.
VIKTOR
Nem érvényesíthetjük mereven
elképzeléseinket. A nép
önmaga ellen használná fegyverét –
helyesebb, ha előbb jön
a felvilágosító munka.
Fegyvert csak akkor kapjon, ha tudja,
kire löjjön.
JUDIT
De hiszen mindig azt mondtad: a nép
attól világosodik fel, ha maga intézheti életét.
VIKTOR
Másképp viszont ehhez az is kell,
hogy már felvilágosult legyen.
ÜGYVÉD
Természetesen.
Nem szorítkozhatunk egyetlen nézőpontra.
Sok igazság közt kell választanunk naponta.

VIKTOR

Hogyan adhatom át a szabadságot a népnek,
ha nem szereztem meg előbb?

ÜGYVÉD

Ha nem tetszett megszerezni végleg,
s egészen őt?

VIKTOR

Most az enyém, enyém lesz valahára,
e szép téli hajnalon boldog-botorul
kirohanok vele a szűzhavas tájba –
ugye, havazik még?

ÜGYVÉD

Igenis, parancsára.
Természetesen, Fő kormányos úr.

VIKTOR

Magamévá teszem, engedelmes
testét hajlítva-törve
kényszerítem, míg kezes nem lesz,
a feltétlen gyönyörre,
sose vágytam így még nőre,
enyém lesz, Egyetlen Öröm,
ki felé mer nyúlni, annak
ujjait sorra letöröm,
kitépem tagjait, mint valami rovarnak –
enyém a szabadság, ebben az ódon
világban egyetlen hitem –
át kell hatnom, belé kell fúródnom,
iszonyú táncba viszem –
(Táncolni kezd)
havas mezőkön, véres mezőkön
meg kell benne táncolva fürödnöm,
hogy ragyogóra mosdasson hava,
s tiszta legyenek, mint harag angyala,
táncolnom kell vele, hóba, hoppla-hopp,
a győzelemmel zárkában táncolok,
milyen beszédes – mint rabon a lánc –
milyen jelképes-igaz ez a tánc,
örök időkre szólót táncolok,
mióta várom, hó-hopp, hoppla hopp,
ez nem is tánc, ez forgó győzelem,
Legfőbb Bíró úr, táncoljon velem –
én lettem egyetlen öröm a világban,
örvendj, Judit, hisz te lehetsz a társam,
táncolj te is, mit állsz ott, gyere már,
mit bámulsz, mit búsulsz, nem tetszik a bál?,
örülj, ameddig veled is táncolok,
hoppla, na hoppla, hóhopp, hoppla hopp –
Jaj!
(Tántorogni kezd, körbe-körbe botorkál)
Jaj, micsoda körtánc, minden forog itt,
dülöng, szédeleg, távolodik,
most hagysz el, hova szöksz, gyere vissza,
véres mancs szívemet összeszorítja –
Jaj!
(Összeesik)
ÜGYVÉD
(Odaugrik hozzá)
Szent isten! Fő kormányos úr! Szegény!
Éppen olyan a szívverése,
mint a néhai Fő kormányos úré, roham idején –

hányszor hajoltam aggódva fölébe –
Micsoda kínos helyzet!
Hogyan teremtsék rendet?
Főkormányos-jelölné asszony!
Nincs más megoldás! Át kell rohannom
az Alkormányosék zárkájába –
közlöm, hogy egyikük szabad lesz, ha a másik
a Főkormányos-jelölt rendelkezésére bocsátja
szívét ma hét óráig.
A professzorok úgyis készen állnak –
minden hódolatom a mérnököké,
hogy ide építették a kórházat
a Palota és a Börtön közé –
futok máris a tisztelt, illetve torzszülött
Alkormányos úrhoz, mindjárt visszajövök,
addig a szörnyeteg, illetve mélyen tisztelt
Főkormányos-jelölt úron tessék az inget
kigombolni, futtomban szólok az örnek,
hozzon vizet a nagyrebecsült szörnynek,
mindjárt visszatérek, csak előbb, tetszik tudni, kérem,
azt a kis adminisztratív ügyet az Alkormányoséknál elintézem,
minden jó, ha a vége jó –
(Fejére csap)
csak meg ne előzzön a deputáció!
(Ajtó nyílik. Ügyvéd kirohan. Ajtó nyitva marad)
(Viktor fetreng a földön. Közelgő tömeg zsvivaja. Judit odamegy hozzá. Rámered. Az asztalhoz lép, felveszi a
pisztolyt, ráfogja Viktorra. Szünet. Judit legyint, bedobja a kiblibe a fegyvert és kisiet a zárkából)

Függöny